

2. Kén-dioxid kimutatása

Szükséges anyagok: friss kénessavoldat, desztillált víz, kálium-jodidos jódo-
ldat, keményítőoldat,

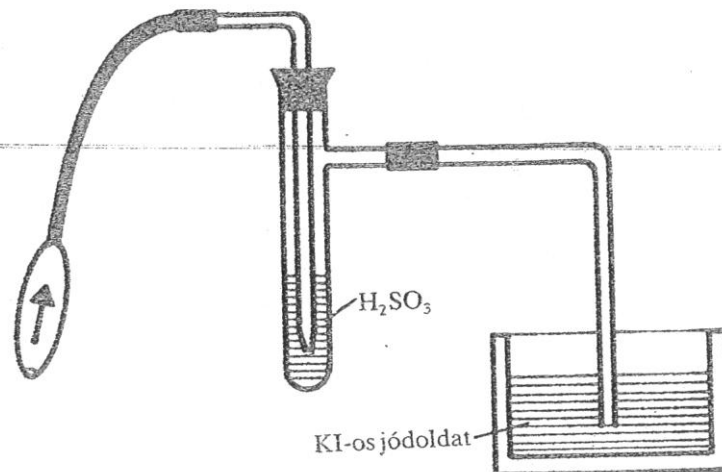
eszközök: oldalcsöves kémcső, egyfuratú gumidugó, ferdén meghajlított
üvegcső, labdapumpa, derékszögben meghajlított üvegcső, diavetítő, tükör,
kétrekeszes küvetta.

Végrehajtás

Öntsünk 5 cm^3 desztillált vízbe 1 cm^3 kálium-jodidos jódo-
ldatot (Lugol-
oldat) és néhány csepp keményítőoldatot. Ebből az oldatból töltsük meg a
küvetta két rekeszét $3/4$ -ed részig. Helyezzük a küvetta a vetítőbe.

Töltsünk az oldalcsöves kémcsőbe $3-4\text{ cm}^3$ frissen készített kénessavoldatot,
zárjuk le egyfuratú dugóval, amelyben üvegcső van. Az üvegcső végére tegyünk
gumilabdát. A pumpa nyomogatásával préseljük levegőt az oldatba. Ennek
hatására kén-dioxid szabadul fel, amely az üvegcsővön keresztül a küvetta egyik
rekeszében lévő oldatba áramlik.

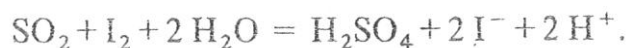
Figyeljük meg, hogy ebben a rekeszben a *kék oldat* rövid idő alatt *elszintelene-
dik*, a másik rekeszben kék marad.

7.2. ábra. Kén-dioxid kimutatása

Magyarázat

A kén-dioxid a jódot jodiddá redukálja, ezért színtelenedik el az oldat.

A tüzelőanyagokból jelentős mennyiségű kén-dioxid kerül a levegőbe.

15. A talaj nitráttartalmának kimutatása tanulókísérlettel

Szükséges anyagok: 3 mol/dm³ koncentrációjú kénsavoldat, telített vas(II)-szulfát-oldat, koncentrált kénsavoldat,

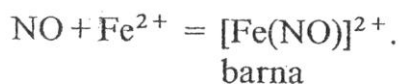
eszközök: kémcső, 10 cm³-es mérőhenger.

Végrehajtás

Öntsünk 2 cm³ talajkivonatot (lásd előző kísérlet) a kémcsőbe, adjunk hozzá 2 cm³ frissen készített vas(II)-szulfát-oldatot. Döntsük meg a kémcsövet 45°-os szögben, lassan öntsünk hozzá 1 cm³ koncentrált kénsavat. Figyeljük meg, hogy ha az oldat tartalmaz nitrátiót, *barna gyűrű* képződik a két fázis határán.

Magyarázat

A savanyú közegben a nitrátió oxidálja a vas(II)iont vas(III)ionná, közben nitrogén-monoxid képződik, ami a feleslegben lévő vas(II)-ionokkal barna *nitroso-vas(II)-komplex* képződése közben reagál:

Megjegyzés

Ez a módszer arra is alkalmas, hogy *műtrágyák nitrogéntartalmát vizsgáljuk meg tanulókísérlettel*. Ehhez a foglalkozás előtt készítsünk olyan oldatot, amely 100 cm³ desztillált vízből és 0,1 g pétisóból áll. Ennek 2 cm³-ét vizsgálják a tanulók a leírt módon.

Vigyázat! A koncentrált kénsav veszélyes vegyszer, ezért csak akkor végeztessük a kísérletet, ha a körülmények megfelelőek a biztonságos munkához.